

Дишлева Олександра. Особливості загальної середньої освіти Польщі / Олександра Дишлева // Креативність особистості як фактор інноваційного розвитку суспільства : збірн. наук. праць / за ред. доц. В.В. Павленко. – Житомир : ФО-П Левковець Н.М., 2018. – С. 68-73.

Дишлева Олександра,

студентка 33 групи ННІ іноземної філології.

Науковий керівник: канд. пед. наук, доцент В.В. Павленко

Особливості загальної середньої освіти Польщі

Система освіти в Польщі – це складна система, яка має 3 етапи: дошкільна, середня та вища освіта. Одним із головних компонентів безперервної освіти є загальна середня освіта, адже саме в школі закладаються базові знання, яких діти потребують не тільки при вступі у вищі заклади навчання, але й у майбутньому житті. Основою успішної освіти є процес, який поєднує в собі не тільки навчання та виховання учнів, а також формування особистості на засадах загальнолюдських цінностей.

Мета статті – розглянути та проаналізувати систему загальної середньої освіти Польщі, знайти подібності й відмінності загальної середньої освіти України та Польщі.

Конституція Республіки Польщі свідчить, що кожна дитина має право на освіту, незалежно від віку, статі, національності або релігійних вірувань.

Сьогодні, освіта складається з таких рівнів:

- дошкільне виховання;
- середня освіта;
- вища освіта.

До закладів дошкільної освіти належать ясла та дитячий садок. Батьки мають право вирішити, чи віддавати дитину до садочка чи ні. Обов'язковим є лише останній рік, на якому здійснюється підготовка до школи.

У віці 5–6 років діти переходять до нульового класу. Такий клас організовується при школі або дитячому садку. Після закінчення нульового класу видається довідка, без якої дитина не має права навчатися в школі.

Після дошкільного виховання йде середня освіта, яка має 3 рівні:

- початкова школа;
- гімназія;
- післягімназійна освіта.

Навчання у початковій школі діти розпочинають у 6–7 років і вчать 6 років. Ці 6 років поділяються на два етапи протяжністю три роки. Перший етап охоплює період із першого по третій клас. Характерна ознака цього етапу – відсутність оцінок та чіткого поділу на предмети, проведення занять в ігровій формі. Замість оцінок учителі надають письмові рекомендації батькам. На цьому етапі велика увага приділяється позакласним виховним заходам, які мають значний вплив на розвиток дитини та її талантів.

Наступний етап триває з четвертого по шостий клас. Характерною відмінністю є наявність профільних предметів, як–от:

- польська мова та література;
- іноземна мова (на вибір);
- математика;
- історія та суспільство;
- музика;
- мистецтво;
- етика;
- інформатика.

На цьому етапі батьки вирішують, які предмети буде вивчати дитина. Заняття проводяться вже не класним керівником, а профільними вчителями. Класний керівник може викладати тільки один предмет. Також на другому етапі вчителі починають оцінювати дітей за допомогою оцінок. У початковій школі діє шестибальна система:

- 6 – відмінно;

- 5 – дуже добре;
- 4 – добре;
- 3 – задовільно;
- 2 – допустимо;
- 1 – незадовільно.

Після шостого класу діти пишуть тест, за допомогою якого здійснюється перевірка здобутих знань. Результати тесту не впливають на вступ до гімназії, але можуть бути рекомендаціями.

Після початкової школи йде навчання у гімназії. У гімназії навчаються діти віком від 13 до 16 років. Навчання триває 6 років. Після закінченню гімназії діти складають іспит, який поділяється на три частини:

- гуманітарна (польська мова, історія та суспільствознавство);
- математика та природничі науки;
- іноземна мова.

У цьому випадку іспит відіграє важливу роль, адже результати є вагомими для подальшого навчання у ліцеї, технічному училищі або технікумі.

Навчання у ліцеї та технічному училищі триває від 3 років, а в технікумі – від 4 років. Після закінчення одного з цих навчальних закладів необхідно здати черговий державний екзамен – екзамен на атестат зрілості (*matura*). Він є обов'язковим для продовження навчання у закладах вищої освіти.

Система середньої освіти, яку ми бачимо сьогодні, майже не має недоліків. Але дійшовши до такого рівня, вона пережила немало змін. Головною причиною реформування польської освіти стало входження Польщі до Європейського союзу та соціально-економічні зміни, які відбувалися після цього [3].

Із початку введення реформи польської системи освіти її організатори взяли до уваги важливіші проблеми, які стосувалися організації відділів освіти; шкільних планів, програм і підручників; удосконалення

професійності вчителів; створення системи оцінювання, яке поділяється на внутрішнє і зовнішнє; і найголовніше – фінансування з боку держави.

Одним із головних результатів реформування системи освіти стало впровадження ідеї інтегрованого й блокового навчання. Перше з них пристосовує процес виховання до потреб і можливостей розвитку дітей, запобігає стресам, які порушують їхній гармонійний розвиток. Блокове навчання допомагає усувати «енциклопедизм». Критерії та іспити обмежують суб'єктивізм в оцінюванні учнів, прокладаючи дорогу до об'єктивної оцінки праці педагогів [1].

У результаті введення інтегрованого, багатобічного та блокового навчання, заняття та програму почали пристосовувати до дітей, щоб їм було легше розуміти не тільки себе, а й світ.

З 1 вересня 1999 року в Польщі запроваджена триступенева модель освіти «6+3+3». Тобто польська шкільна система освіти складається з шестирічної основної (початкової) школи, трирічної гімназії та трирічного профільного ліцею [6, с. 2]. У класі не повинно навчатися більше, ніж 26 дітей, щоб було легше їх розділяти на дві групи під час уроків англійської мови, інформатики та лабораторних занять.

Директорам шкіл та педагогам надається свобода у виборі форм навчання. Учителі мають право створити свою власну програму.

Така перебудова польських шкіл є наслідком децентралізації управлінських функцій, підвищення самоуправління та відповідальності шкіл за якість загальноосвітньої підготовки, що дозволить ефективніше використовувати педагогічні кадри [2].

Принципи реформи, що стосуються програм навчальних закладів Польщі, отримали гарний відгук і оцінку від експертів та науковців Європейського Союзу.

Кінцевою метою виведення освіти на новий рівень у Польщі є підвищення якості освіти, майстерності педагогів, наближення освіти до європейських стандартів.

Якщо порівнювати польську освіту з українською, можна знайти багато розбіжностей. Із давніх часів Польща має одну велику перевагу – різноманітність навчальних закладів. У радянські часи освіта у світі була типова, заклади майже не відрізнялися, і кількість закладів була мінімальна. Але Польща мала широкий вибір різних освітніх закладів із багатьма програмами та методами навчання. Оскільки не кожен у той час міг дозволити собі освіту, конкуренція між польськими навчальними закладами була справді високою. Як правило, польські школярі починали навчання в першому класі знаючи вже, як читати і писати, що не можна було сказати про українських дітей.

Ще однією перевагою є те, що студент із будь-якого куточку світу має право навчатися в одному з університетів Польщі і навіть, може отримувати стипендію та претендувати на безкоштовне проживання в гуртожитку. Єдина умова вступу – наявність у майбутнього студента офіційного статусу резидента.

Оскільки Україна та Польща мають дружні та теплі стосунки, Польща завжди з радістю приймає українців до своїх навчальних закладів. Існує безліч варіантів здобути освіту в Польщі. Найпопулярніший – це подати документи до навчального закладу власноруч або поїхати за програмою обміну.

Одним із прикладів надання якісної освіти в Польщі є Поморська академія (ПА) в Слупську, яка є вищим державним навчальним закладом з 40-річною традицією. Академія розташована в 18 км від Балтійського моря в місті Слупськ.

Поморська Академія в Слупську співпрацює з багатьма іноземними навчальними закладами, одним із яких є Житомирський державний університет імені Івана Франка.

Співпраця між цими закладами вищої освіти – це грандіозний крок до наближення української освіти до європейської. Житомирський державний

університет імені Івана Франка має перспективне майбутнє, адже співпрацює ще з багатьма університетами різних країн.

Крім глибоких знань та європейської освіти, у Польщі можна отримати також перспективний диплом. У будь-якій країні Європейського союзу польські дипломи високо цінуються, тому студент має можливість отримати право стажуватися поза межами Польщі, а згодом і отримати роботу в іншій країні. Тобто випускник польського вищого навчального закладу може офіційно влаштуватися на роботу в Австрії, Німеччині та будь-якій іншій країні Європейського союзу. Але і в Україні польські дипломи є затребуваними, тому, повернувшись після навчання в Україну, можна не лише отримати гарну роботу, а й хорошу заробітну платню.

Таким чином, проведене дослідження підтверджує те, що освіта в Польщі, а особливо загальна середня освіта, не має собі рівних. Навіть зміни у програмі навчання не зашкодили їй, а навпаки, покращили.

Міністерство освіти відіграє найважливішу роль у системі освіти, адже завдяки їй польська освіта має високий рівень і на неї орієнтуються багато інших країн. Міністерство освіти приділяє велику увагу вчителям та викладачам. Певні органи контролюють, щоб тільки професіонали навчали дітей та надавали їм якісну освіту на високому рівні.

Павленко В.В., викладач Житомирського державного університету імені Івана Франка зауважила, що професійна майстерність учителя є головною рушійною силою запланованих освітніх реформ. Учитель повинен стати всебічно підготовленим до роботи з дітьми, до розуміння їхніх проблем, співпраці з батьками [4, с. 8].

Список використаних джерел

1. Василюк А., Ляшенко Л. Нові підходи до планування і реформування освіти (зарубіжний досвід) // Освіта і управління. – 2002. – Т. 5. – № 1.
2. Гриневич Л. Децентралізація управління освітньою системою (на прикладі Польщі) // Освіта і управління. – 2004. – Т. 7. – № 3–4.

3. Корсак К. Про національні і світові «стандарти» середньої освіти // Рідна школа. – 1999. – № 4.
4. Павленко В.В. Становлення та розвиток системи освіти в Польщі / В.В. Павленко // Українська полоністика : збірник наукових праць. – Житомир – Bydgoszcz, 2015. – Вип.12. – С. 54–70.